

Mindannyian gazdagabbak vagyunk

Kóthyne Herczeg Máriaival, Budakeszi Város Német Önkormányzatának elnökével beszélgettünk identitásról, kisebbségi képviseletről és intézményrendszeréről, a kiüzetés emlékezetéről és az asszimiláció veszélyeiről.

– Mit jelent az Ön számára németnek/svábnek lenni Budakeszin?

– Magyarországi németnek vallom magam. Az anyukám anyanyelve német, én belenőttem mindkét nyelvbe. A hagyományok, amelyeket őrzök németek is és magyarok is. Azzal tudnám ezt a legjobban jellemezni, hogy József Attilát magyarul, Goethe-t németül olvasom. Úgy gondolom, ez számomra egy sajátos lehetőség, és ez boldoggá tesz. Ismerek olyanokat, akik kisebbségi mivoltukat hátrányként élik meg, s ez nagyon szomorú.

– Változik a kisebbségi és a választójogi törvény. Miben?

– Úgy gondolom, a kisebbségi törvény nem lesz jobb. A törvényhozók megpróbálták kikerülni azt a jelenséget, amelyet a közbeszédben az etnobiznisz szóval szoktak leírni. Szerintem nem sikerült nekik – a kiskapuk továbbra is megvannak a törvényben. Mostantól azoknak, akik szavazni szeretnének regisztrálniuk kell magukat egy választói

névjegyzékbe. A névjegyzéket a jegyző vizsgálja – nem tartalmilag, formailag. A regisztrálást kérők személye nem nyilvános, csak a számuk. Ha 30-nál kevesebben regisztrálják magukat, nincs kisebbségi önkormányzat. A kisebbségi önkormányzat képviselőit csak kisebbségi szervezet jelölheti – például bégjegyzett egyesület, amelynek tevékenységi körébe tartozik az adott kisebbség képviselete. Mi itt Budakeszin azt kérjük a szervezetektől, hogy jelöltjeiket nyilatkoztassák arról, hogy azok regisztrálták magukat a jegyzékbe.

– Nincs ellenézés a regisztrációval kapcsolatban?

– Jó az együttműködés a hatóságokkal, a jegyzővel, s a magam részéről megbízom a regisztráció titkosságában. Azonban sokan – különösen az idősebbek – nem. 60 év távlatából is tartanak mindenféle összeírástól, amelyben anyanyelvükre, sváb mivoltukra kérdeznak rá. Egyikük a népszámláláskor megjegyezte: ő anyanyelveként a magyart jelölte meg, nehogy a kérdezőbiztos „keresztet tegyen” a neve mellé. Számukra nehéz elhinni, hogy az a kor véget ért – amint azt is nehéz volt elhinni, amikor elkezdődhetett, s hogy egyáltalán elkezdődhetett.

Azután nagy változás az is, hogy mostantól nem lesz kisebbségi képviselő, csak szószóló a képviselő-testületben. A szószóló véleményezhet, tanácskozhat, de nem szavazhat, viszont vétőjoga van a törvény által meghatározott kisebbségi eseteknél. A pártokon keresztül egy nemzetiség, egy kisebbség nehezen képviselheti magát, hiszen a pártpaletta majd minden „színének” szimpatizánsai megtalálhatóak közöttünk.

– Az eddigi rendszer jól működött?

– Ott, ahol a képviselő mindvégig szem előtt tartotta, hogy a nemzetiség képviseletében került oda, úgy gondolom, igen. Ha a képviselő „önállósodott”, akkor nem. Velünk is megesett, hogy amikor a Tarkabarka-Kunterbunt óvoda átvételét szerettük volna, a saját képviselőnkkel, Bechtold Gábor úrral kellett vitatkoznunk, aki „egyéb szempontokra” hivatkozott, s végül a szavazásban sem vett részt. Szerencsére a képviselő testület támogatta a nemzetiségi kultúra szempontjainak érvényesülését és támogatott minket az óvoda fenntartásának átvételében. De so-

rolhatnék egyéb példákat is a környékbeli települések életéből. Ez különösen azért volt kellemetlen, mert a nemzetiségi képviselők eddig lényegesen kevesebb szavazattal azért jutottak be, hogy a kisebbség érdekeit képviselhesék. Az eddigi rendszer – szerintem nagyon demokratikusan – tolerálta a kisebbségi létből adódó egyedi helyzet nehézségeit.

– Mennyire aktív Budakeszi „sváb” közössége?

– Vannak nálunk aktívabb települések, Solymár vagy például Vörösvár, ahol elmaradt a kitelepítés. Ám nincs szégyenkezni valónk. Óvoda Budakeszin került először a települési német kisebbségi önkormányzat önálló fenntartásába. Ma már van Törökbalinton, Solymáron és Szekszárdon. A többi német intézménynek az Országos Német Önkormányzat a fenntartója.

– Mennyire nyitott ez a kisebbségi intézményrendszer?

– Az intézményrendszerünknek van egy határozott célrendszere: a német nyelv oktatása, használata a német nemzetiségi kultúra ápolása és a német nemzetiségi identitás erősítése. A programban való részvétel mindenki számára nyitott, akit ezt a programot elfogadja. Nagyon fontosnak tartom, hogy a múlt hagyományai mellett szoros hidat építsünk a jelenlegi német kultúrával is. Csak így marad élő a kultúránk.

– Az ideai esztendőben a kiüzetés szomorú éveire emlékezünk.

– Nagyon fontos ez, hiszen a múltból építjük a jövőt. Emlékeznünk kell, hogy a múlt ne ismétlődhesen meg. Az elhallgatás éveit után fel kell fedeznünk magunknak történelmünknek ezt a szomorú részét: a budakeszi németiség lefejezését. Külön örömmünkre szolgált, hogy három tehetséges történész, Somlai Péter, Mocsnek Katalin és Gellér Dávid foglalkoztak ezzel a korról és a Német Önkormányzat segítségével kiállítás formájában be is mutatták.

Számunkra nagy dolog, hogy a város vezetése és az Önkormányzat fontosnak tartja a megemlékezést, és támogatta, segítette a megemlékezés megszervezését.

– Soha nem gondoltak arra az itt maradtak, hogy elmenjenek? Az élet lehetőségei az NSZK-ban mégis jobbak voltak...

– Csak a magam és a családom nevében nyilatkozom: nem. Sem a '70-es években, sem ma. Mi itt vagyunk otthon. Hozzánk éppúgy hozzánk tartozik a magyar haza, a magyar kultúra és Budakeszi szeretete, mint a magyarországi német hagyományok megélése. Amíg az itteni németiség beszéli nyelvét és ápolja hagyományait, addig mindannyian gazdagabbak vagyunk. Az asszimilációval, a kultúra és a nyelv elvesztésével mindannyian szegényebbek leszünk.

Szentpály-Juhász Miklós

A Szent László Községi Ház első emeletén **Budakeszi élete a kitelepítés előtt** címmel kiállítás nyílt. A tárlatot Budakeszi Város Német Önkormányzata felkérésére és anyagi támogatásával három fiatal Budakeszi történész állította össze: Mocsnek Katalin, Somlai Péter és Gellér Dávid.

A földszinten ugyanebben a témában kiírt pályázatra gyermekek által beküldött alkotásokat lehetett látni. A beküldött munká-

kért csoportos díjazást kapott a Széchenyi István általános iskola 4.e, 2.d, 2.e osztálya, valamint a Prohászka Ottokár Katolikus Gimnázium 5.b osztálya. Egyéni díjakat kaptak: Hidas Bence, Vukov Szonja, Bechtold Jakab és Fülöp, Mályi Márton, Thaly Anna, Sublic Réka, Szabó Lilla, Csabai Zita, Bognár Eszter, Duzsárdi Sándor, Ligetfalvi Zsombor, Szabó Hermina. A díjakat Kóthyne Herczeg Mária adta át.